

Matiu Zalèm

(d'après lo tèxte Centenari d'Emili Dusolier)

Classa de 3^{au} de Serres-Castet

Escèna purmèra : (las maquilhaïras - Magali, la presentatritz deu jornau - Melania e Perrina, la duas especialistas de gerontologia - Paulina, la reportaira de terrenh - Steevy, lo "djoen" - los poblants de Bornòs.)

La presentatritz qu'ei asseduda suu platèu deu jornau, dens lo cadieràs. Las duas maquilhaïras que l'empimparran. Lo descompte que comença ("5, 4, 3, 2, 1, Antena"), desglarat per ua votz "off". La presentatritz que geta las maquilhaïras d'un doble gèste sec e simultanèu deus cobdes. Que's dreça suu cadieràs, que's crispa e que hè un arridolet forçat e comèrciau.

Magali : Daunas, damisèlas e sénher, Bon ser !

Aquí los títols deu jornau :

- Tsunami devastador au Canadà, au mensh quinze mila morts e quaranta cinc mila despareishuts.
- Lo collègi Renat Fòrgues de Sèrras-Castèth au País Basc, devastat per lo huec, lo personau ensenhere rabostoirat, los escolans sauvats per esmiracle per lo professor d'occitan
- Los extraterrestres qu'atterreïshen aus Estats-Units. Qu'avem los imatges en exclusivitat mondiau.
- Lo Mont Blanc qu'ei partit en vacanças en Italia.

E de tira que passam a l'eveniment deu dia : au vilatge de Bornòs, un òmi, Matiu Zalèm, l'òmi lo mei vielh de l'umanitat que hesteja uei los sons cent-vint-e-cinc ans. Abans de contactar Paulina Lacarrèra, la nosta reportaira de terrenh, que vos presenti las duas especialistas scientificas qui avem suu platèu entà parlar d'aquesta hèita...

Melania Barus, Bon ser !

Melania : Bon ser !

Magali : Qu'ètz ua gerontològa de renom mondiau. Qu'ensenhatz la gerontologia a las universitats de la Sòrbona, d'Oxford e de Havard.

Melania : Exactament...

Magali : Perrina Willigens, Bon ser !

Perrina : Bon ser !

Magali : Qu'ètz tanben especialista de gerontologia e qu'ensenhatz a las universitats de Pau, de Cambridge e de Yale.

Perrina : Qu'ei aquò !

Magali : Qu'averatz lo parat de debàter suu subjècte après, mes que partim de tira entau vilatge de Bornòs on la enviada especiau nos aten...

Paulina Lacarrèra, Bon ser !

Paulina : Bon ser Magali !

Magali : Quinas son las darrèras novèlas de Matiu Zalèm a Bornòs ?

Lo monde de Bornòs que hèn deus pècs e qu'ensajan de passar davant la camera.

Paulina : Escotatz, Magali, ací ne i a pas gran causa de nau. Lo monde qu'atenden l'entrevista de Matiu Zalèm d'ací uas minutas. Qu'èi auprès de jo un joen, lo purmèr vesin de Matiu Zalem, Steevy. Adishatz Steevy !

Steevy : Yò ! La heumna qu'ei trò ròibe !

La reportaira que hè ua estrèita. Apuïsh qu'arrid.

Paulina : Qu'ètz plan un deus purmèrs vesins de Matiu Zalèm ,

Steevy : Oèsh, qu'ei la ma zòna !

Paulina : E'u coneïshetz de plan ?

Steevy : Oèsh, Matiu qu'ei lo men "pòtò", qu'ei la mei bèra "calharà" deu quartièr.

Paulina : E quin explicatz qu'aja viscut autan longtemps ?

Steevy : Yò, qu'ei un especialista de las plantas, Matiu.

Los autes que s'esclaqueïran d'arrihanhar.

Paulina : Merci hèra Steevy ! Atau, Magali, ací a Bornòs, tot çò qui podèvi díser ad aquesta òra.

Magali : Mercés a vos, Paulina, que'vs tornam trobar d'ací quauquas minutas...

Que's vira cap a las envitadas.

... Melania Barus, e pensatz las plantas o las èrbas qu'an un efèit sus la longevitat umana ?

Melania : Que depen de quinas plantas parlam. Se voletz parlar deu cannabís, qu'a meilèu tendéncia a demesir l'esperança de vita.

Magali : E vos, Perrina Willigens, qué pensatz d'aquò ?

Perrina : Sus aqueste punt que soi d'acòrd dab la mea consòr. Senon, uei lo dia, hèra de monde qu'utilizan las plantas entà suenhà's. Qu'ei donc que i a plantas qui an un efèit ben-hasent sus la santat, e perqué pas sus la longevitat.

Melania : A la mea idea, l'aumentacion de l'esperança de vita e la multiplicacion deus cas de longevitat extrèma, ne's pòden pas explicar per un factor isolat. Monde de-qui-ne-i-a ne se son pas jamei suenhats dab plantas e qu'an viscut cent dètz ans. A mon idea los cas de grana longevitat que resultan de mantuns factors : l'amelhoracion de las condicions de tribalh, lo con.hòrt, los progrès de l'igièna e de la medecina en generau.

Magali : En mei de tots los factors qui avetz evocats, qué pensatz deu factor genetic ?

Melania : Au men avís lo patrimòni genetic qu'a ua influéncia ascertainada sus la longevitat deus individus. Mes aqueth paramètre que demora enquèra de mau avalorar.

Perrina : Certas, lo factor genetic que compta hèra. Mes ne caleré pas créder que hacia tot. La nosta longevitat que depen majament de las nostas causidas de vita.

Magali : Daunas, que vos merceji hèra de ns'estar vienudas portar un drin de la vòsta experiéncia suu subjècte... E adara, que tornam partir tà Bornòs on l'entervista de Matiu Zalèm va començar...

Escèna dusau : (Matiu Zalèm - Paulina, la reportaire de terrenh - Los autes jornalistes acreditats tà l'entervista : Coleta, Marjoria, Quitteria, Loria, Laetitià, Camilha, Sarah - Lo pair de Matiu Zalem)

Paulina : Matiu Zalèm, adishatz !

Matiu Zalèm : Adishatz a tots !

Paulina : Mercés de'ns arrecéber uei tà respòner a las nostas questions quan hestejatz los cent-vint-e-cinc ans. A l'imatge deus jornalistes ací presents, hèra de monde que son interessats de saber lo vòste secret.

Matiu Zalèm : Hètz-ve-i ! Pausatz las vòstas questions !

Coleta : E minjatz salat ?

Matiu Zalèm : Qu'èi hicat sau quan s'escadè, com tot lo monde.

Marjoria : E peberatz la sopa ?

Matiu Zalèm : Ne minji pas sopa !

Quitteria : E vatz taus comuns a òra dita, tot dia ?

Matiu Zalèm : Que vau entaus comuns quan hè besonh.

Loria : E hetz la godala ?

Matiu Zalèm (*en arrident drin*) : Que v'èi ja responut ne minji pas sopa.

Laeticià : E hetz espòrt tot dia ?

Matiu Zalem : N'èi pas jamei avut nada activitat fisica regulara.

Camilha : Avetz un eleishir de longevitat ?

Matiu Zalèm : Lo sol eleishir qui coneishi qu'ei l'amor, mes, ne s'escad pas tostemps.

Sarah : E'vs suenhatz dab plantas ?

Matiu Zalèm : Que se m'arriba de béver potinga, mes sonque quan soi malaud. La sola causa segura, n'èi pas jamei bevut alcoòl !

Lo monde que s'espian... Bronitèra dens la sala. "Ei possible aquò ?" Mentras qui's prosejan, qu'entenen bruts de cadiera part-virada e de vaishèra copada a costat...

Paulina : Qu'ei aquò ?

Matiu Zalèm : Hòu, n'ei pas arren. Ne i hètz pas atencion ! Qu'ei sonque lo men pair qui torna hart com de costuma...

Mentras qui la sala, estomagada e demora silenciosa, Matiu que va cercar lo pair e que'u presenta a l'assisténcia, sasida. (= médusée)